

Håkan Nesser

De commissaris en het zwijgen

Vertaald uit het Zweeds door
Edith Sybesma

DE GEUS

Vierde druk

Oorspronkelijke titel *Kommissarien och tystnaden*, verschenen bij Albert

Bonniers Förlag

Oorspronkelijke tekst © Håkan Nesser, 1997

All rights reserved. Published by arrangement with Linda Michaels
Limited, International Literary Agents.

Eerste Nederlandstalige uitgave © Edith Sybesma en De Geus BV,
Breda 2004

Deze editie © De Geus BV, Breda 2011

Omslagontwerp Mijke Wondergem

Omslagillustratie © iStockphoto.com

ISBN 978 90 445 2061 3

NUR 331/305

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus BV, Postbus
1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.

Internet: www.degeus.nl.

Wilt u het gratis magazine *Geuzennieuws* met informatie over onze
nieuwe uitgaven ontvangen, ga dan naar www.degeus.nl en meld u aan.

I

Het meisje in bed nummer twaalf werd vroeg wakker.

Zomerochtend. Het milde licht van de dageraad kroop door dunne gordijnen de slaapzaal binnen en begon behoedzaam de nacht weg te smelten. Het verjoeg het duister uit de hoeken, snuffelde aan de nietsvermoedende dromen van de andere meisjes. De vertrouwde geluiden die ze in hun slaap maakten. Ze bleef even naar hen liggen luisteren. Probeerde te horen wie welk geluid maakte. Kathrine sliep als gewoonlijk op haar rug en snurkte zacht met haar mond open. Belle siste als een slang. Marieke, aan haar rechterkant, pufte. Haar ene arm bungelde over de rand en de grote bos rood haar waaierde uit over het kussen. Er hing een druppel speeksel aan haar mondhoek. Even speelde ze met de gedachte die weg te vegen met een punt van het laken, maar dat deed ze toch maar niet.

Ze had het aan Marieke willen vertellen. In ieder geval aan Marieke. Ze had iets willen zeggen, een bericht willen achterlaten of wat dan ook. Maar nu was het tijd, en gisteravond had ze het besluit immers nog niet genomen. Ze had lang zitten dubben. Het was geen gemakkelijke beslissing. Ze had tot diep in de nacht liggen piekeren, woelen en draaien in het piepende ijzeren bed, zodat zowel Marieke als Ruth had willen weten of ze ziek was en Belle haar verscheidene keren had gevraagd of ze niet zo'n lawaai wilde maken.

Belle was een naar kind, maar haar vader was bevriend met Jellinek en het was belangrijk om goede maatjes te zijn met haar. Dat zeiden ze in ieder geval. Ze zeiden zoveel hier in Waldingen.

Ze had dus liggen tobben. Ze wist niet hoe laat ze eindelijk in slaap gevallen was of hoe laat het nu was, maar zoveel uur slaap had haar lichaam niet gehad, dat voelde ze wel. Desondanks kon ze maar beter opstaan. Haar innerlijke wekker had als gewoonlijk

goed gewerkt, maar dat wilde natuurlijk nog niet zeggen dat die haar ook wakker zou houden. Helemaal niet.

Voorzichtig sloeg ze het zware dekbed op en ging overeind zitten. Ze diepte haar jeans, T-shirt en gymschoenen op uit de kast en kleepte zich snel aan. Ze voelde dat de ongerustheid in haar middenrif ontwaakt was, maar die drukte ze de kop in met behulp van haar boosheid.

Haar boosheid en haar rechtvaardigheidsgevoel.

Met ingehouden haast graaide ze de rest van haar spullen bij elkaar. Ze kon het allemaal haast niet kwijt, maar het lukte. Ze snoerde de rugzak dicht en sloop naar buiten. Toen ze de deur openduwde, knarste die net als anders en een paar traptreden kraakten klaaglijk toen ze erop ging staan, maar een halve minuut later stond ze buiten.

Ze liep op een holletje over het bedauwde gras naar de bosrand en bleef pas staan toen ze over de heuvel heen in het eerste dal was aangekomen. Uit het zicht van de huizen en buiten bereik.

Even bleef ze aarzelend tussen de bosbessenstruiken staan. Huiverend stond ze in de koelte van de nacht die nog was blijven hangen, na te denken over kompasstreken en richtingen. Ze merkte dat ze zelfs klappertandde. Als ze gewoon rechtdoor het bos inging, moest ze vroeg of laat op de grote weg uitkomen, dat wist ze. Maar het was een heel eind. Ook als het haar zou lukken een min of meer rechte lijn aan te houden, zou het minstens een halfuur duren, en het was natuurlijk niet zeker dat ze geen rondjes zou gaan lopen. Allerminst zeker. Ze had haar leven lang in de stad gewoond; bossen en natuur waren niet haar gewone omgeving.

Onbekend terrein, zoals dat heette.

In normale gevallen had ze natuurlijk een gebed op kunnen zeggen. Ze had tot God kunnen bidden dat hij haar zou bijstaan en haar een eindje op weg zou helpen, maar dat voelde niet goed op deze ochtend.

Niet goed en in zekere zin niet helemaal eerlijk.

God had de laatste tijd een ander gezicht gekregen. Zoiets, ja. Hij was groot, moeilijk en ondoorgrondelijk geworden en – ook al dacht ze liever niet zo – een tikkeltje beangstigend. Er was een schaduw gevallen over de lieve, goede man met de lange baard uit haar kindertijd. Een duisternis.

Als ze erover nadacht, begreep ze dat die duisternis nou net de reden was dat ze hier tussen de bosbessenstruiken stond te dralen.

Te dralen en te vechten met haar angst en haar boosheid. En haar rechtvaardigheidsgevoel, zoals gezegd.

Daar ging het nou net om.

Rechts van haar lag het glooiende landschap met onderaan het meer en het slingerende grindpad naar de boerderij van Fingher waar ze 's avonds om de beurt heen gingen om melk te halen. En aardappelen, groenten en eieren.

Altijd in groepjes van vier met de twee wiebelige karren en Jellinek voorop. Niemand begreep eigenlijk waarom Jellinek altijd mee moest op die tochtjes. Het was toch mooi genoeg als een van de zusters meeinging? Maar misschien was het wel alleen om hen tegen gevaren te beschermen. Dat zou het wel zijn. De boerderij van Fingher was het enige contact dat ze hadden met De Andere Wereld, zoals Jellinek het altijd noemde in de kringgesprekken, die ze iedere ochtend en middag hielden.

De Andere Wereld?

Nu sta ik in De Andere Wereld, dacht ze. Ik ben er nog niet verder dan tweehonderd meter in doorgedrongen en nu weet ik al niet meer zeker welke kant ik op moet. Had hij dan misschien toch gelijk? Was de God van Jellinek misschien toch de ware God en die van haar niet, haar goede, vergevingsgezinde en bijna kinderlijke God van vreugde?

‘Om de dooie dood niet!’ mompelde ze en ze rilde weer, deze keer vooral vanwege de krachtterm. Wat had je in vredesnaam aan een god die niet aardig was?

En wat ze nu eigenlijk zou gaan doen als ze er toch in slaagde om bij de grote weg te komen – ja, daar had ze geen antwoord op en er was ook geen god die het wist.

De tijd zou het leren, zoals haar oma altijd zei. Komt tijd, komt raad. Ze wierp een laatste blik over de heuvel, in de richting van de gebouwen. Alleen het bovenste deel van het spitse dak van de eetzaal stak boven de bomen uit.

En het grote, zwarte kruis natuurlijk, dat ze op de eerste dag samen getimmerd hadden. Ze haalde diep adem, keerde alles de rug toe en begon af te dalen naar het meer. Het leek haar toch het veiligst om het grindpad te nemen. Dat kende ze.

Precies ter hoogte van de reusachtige berk kwam ze op het grindpad. Zij en Marieke hadden het erover gehad dat ze daar hun namen in wilden kerven als ze hiervandaan gingen.

Als ze weg konden glippen, natuurlijk, dat vooropgesteld. Als ze twintig minuten van de tijd van Het Reine Leven konden stelen, wegsluipen en weer terugkomen zonder gezien te worden. Zoveel hoop hadden ze daar eigenlijk niet op gehad, het was meer iets waar ze over praatten, maar nu stond ze hier dan echt en ze streek met haar handen over de gladde, witte stam.

Het Reine Leven? dacht ze. De Herder van het Goede Licht?
De Andere Wereld?

Flauwekul.

Het woord kwam opeens weer bij haar op, net als gisteren. Flauwekul. Toen had ze het niet kunnen onderdrukken, het was uit haar mond gevlogen als een boos, ongehoorzaam zomerzwaluwkje en plotseling was het een wolk geworden.

Ja, precies. Een donkere, dreigende wolk die boven hen allemaal had gehangen, daar in de Zaal des Levens. Die de meisjes de adem in had doen houden en Jellinek secondelang, het leek wel dagenlang, zijn bleke ogen op haar had doen richten.

‘Ik wil jou straks nog even spreken’, had hij ten slotte gezegd

en toen had hij zijn blik van haar losgemaakt en hij had op zijn gewone zachte toon verder gepraat. Over Reinheid, Witheid, Naaktheid en al die dingen.

Naderhand in de Witte Kamer.

Maar daar had hij ook niet veel woorden aan haar besteed.

Enkel het feit geconstateerd.

‘De duivel, meisje. Jij hebt de duivel in je. Morgen zullen we die uitdrijven.’

Toen had hij haar met een vermoeid handgebaar naar bed gestuurd.

Ze had wel eens van duiveluitdrijving gehoord, maar ze wist niet hoe dat in zijn werk ging. Ze had gedacht dat het meer iets voor volwassenen was, maar dat was dus niet zo. Iedereen kon van de duivel bezeten zijn, zelfs een kind. Dat had ze gisteravond geleerd.

En nu moest die uitgedreven worden. Dat zou vast geen prettige ervaring zijn. Vast nog veel erger dan het eruit ranselen van de zonde. Hoewel ze hier nu al meer dan twee weken was, had ze nog niet kunnen wennen aan het riet. Elke keer moest ze na afloop stiekem even huilen, wat ze de andere meisjes niet zag doen.

Zonder dat ze het aan had voelen komen, moest ze nu opeens weer huilen. Ze kreeg een branderig gevoel in haar keel en de tranen begonnen zo hard te stromen, dat ze aan de kant van de weg moest gaan zitten. Gewoon even zitten wachten tot het overging. Het was stom om midden op de weg te lopen janken. Ook al was het vast nog niet later dan een uur of zes, halfzeven – en ook al was er nauwelijks enig risico dat ze iemand tegen zou komen – toch was het stom.

Ze haalde een zakdoek uit haar rugzak en snoot haar neus. Ze bleef voor alle zekerheid nog een paar minuten zitten, en net toen ze weer op wilde staan om verder te lopen, hoorde ze vlakbij een takje knappen en het werd haar snel duidelijk dat ze lang niet zo alleen was als ze had gedacht.

‘En wie beweert dat?’ vroeg Jung, terwijl hij zijn blikje Coca-Cola openmaakte. ‘Dat hij ermee stopt, bedoel ik?’

Ewa Moreno haalde haar schouders op.

‘Ik weet niet waar het vandaan komt’, zei ze. ‘Maar Rooth en Krause hadden het er gisteren in de kantine over ... Het zou mij niet verbazen.’

‘Wat?’ zei Jung. ‘Wat zou je niet verbazen?’ Hij nam een paar fikse slokken en probeerde niet te boeren.

‘Als hij er genoeg van zou hebben, natuurlijk. Hij doet dit nu al minstens vijfendertig jaar. Hoelang ben je zelf van plan om door te gaan?’

Jung dacht na terwijl hij discreet een wolk koolzuur door zijn neus liet ontsnappen.

‘Je kunt ook voor die tijd overhoop geschoten worden’, zei hij. ‘Als je geluk hebt, dus. Nee, ik probeer gezond te blijven door daar niet over na te denken. Jij ook wat?’

Hij strekte zijn arm met het blikje uit naar Moreno, die het leegdronk.

‘Wat een vreselijke hitte’, zei ze. ‘Ik heb, geloof ik, wel drie liter gedronken sinds vanmorgen. Je kunt het Münster trouwens wel vragen. Als iemand iets weet, dan is hij het wel.’

Jung knikte.

‘Hoe oud is hij?’

‘Wie? Münster?’

‘De commissaris, natuurlijk. Hij is toch nog geen zestig?’

‘Geen idee’, zei Moreno. ‘Hoelang moeten we hier nog blijven rondhangen, trouwens? Er gebeurt immers toch niets. Behalve dan dat onze hersenen aan de kook raken.’

Jung keek op zijn horloge.

‘Nog een uur, volgens onze instructies.’

‘Rij nog maar een rondje’, zei Moreno. ‘Dan tocht het tenminste een beetje door. Het heeft immers geen enkele zin dat we hier een zonnesteek zitten op te lopen. Wat vind jij?’

‘Je moet bereid zijn op je post te sterven’, zei Jung en hij startte de auto. ‘Dat staat in het reglement. Ik zou het toch verrekke jammer vinden als hij ermee ophield ... Hij is dan wel wat apart, maar toch. Waar wil je naartoe?’

‘Naar de kiosk voor meer cola’, zei Moreno.

‘Uw wil is wet’, zei Jung. ‘Maar ditmaal neem ik iets zonder koolzuur. Moet je dat zien! Al hangt hij natuurlijk wel in de zon ...’

Hij wees naar de gigantische thermometer aan de gevel van het zwembad.

‘37 graden’, zei Moreno.

‘Exact! Bloedheet, dat is het precies.’

‘Ik heb dorst’, zei Moreno.

Commissaris Van Veeteren kroop in zijn auto en sloot zijn ogen.

‘Die vrouw ook!’ mopperde hij. ‘Aan die vrouw heb ik mijn leven gegeven.’

Hij steunde. De auto stond al meer dan een uur in de gloeiende zon buiten op het plein geparkeerd en toen hij zijn handen op het stuur legde, meende hij even verschroeid vlees te ruiken. Gehenna, dacht hij. Het staat ons allemaal te wachten.

Hij zweette overvloedig in zijn gezicht, nek en onder zijn oksels. Hij draaide de raampjes naar beneden en wiste zijn voorhoofd zorgvuldig af met een twijfelachtige zakdoek.

Hij bekeek de natte lap. Er zaten vast ook druppels koud zweet bij.

‘Vijfentwintig jaar van mijn leven!’ verbeterde hij zichzelf en hij startte de auto. Hij reed het parkeervak uit. ‘Een kwarteeuw!’

En nu had ze geprobeerd er nog eens twee weken bij te stelen. Hij begon het gesprek te recapituleren.

Een huisje bij Maalvoort. Ja, geweldig ... Ruimte genoeg. Vier kamers en keuken. Duinen, zee en strand ... Renate en hij. Jess en de tweeling.

Hij vroeg zich af in hoeverre ze het allemaal had gepland. Het was een lang gesprek geweest, het leek een voor hem gunstige kant op te gaan totdat plotseling die vragen en dat voorstel spontaan opgekomen waren ... Hij had het kunnen weten. Natuurlijk had hij het kunnen weten. Was het niet zo dat hij in augustus vakantie had? Nu Jess dan eindelijk een paar weken thuis zou komen. Kleinkinderen met beide grootouders ... (De duivel en zijn ouwe moer! bedacht hij en moest er in al zijn ellende om glimlachen) ... Het huis was toch aan de grote kant, ze was er laat bij geweest en het meeste was al volgeboekt. Als hij alleen wilde zijn, dan was dat geen bezwaar, ruimte genoeg voor afzondering, zoals gezegd. Zowel binnenshuis als buitenshuis ...

Ja, daar stak wel een zekere planning achter. Er zat iets achter die uitnodiging, dacht hij. Echt weer zo'n gulle uitnodiging van een ex-echtgenote die van zijn verwarring misbruik wilde maken. Potverdorie.

Hij zette de stereo aan en weer uit.

Jess en de kinderen ...

'Helaas', had hij gezegd.

En Erich had beloofd dat hij zou komen, in ieder geval een paar dagen.

'Helaas, lieverd. Je komt er te laat mee. Ik heb al besproken.'

'Besproken?' Haar wenkbrauwen hieven zich in superieure twijfel. 'Jij besproken?'

'Kreta' stootte hij op goed geluk uit. 'Twee weken vanaf de eerste.'

Ze geloofde hem niet. Dat zag hij meteen. Haar ene wenkbrauw keerde terug naar het uitgangspunt, maar de andere bleef aan haar voorhoofd hangen als een zwijgend, gekromd verwijt.

'Kreta', herhaalde hij geheel ten overvloede. 'Rethymnon,